

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4, Helsinki

diaarinumero TEM/1212/08.04.01/2015

Fennovoima OY:n uuden ydinvoimalaitoksen rakentamista koskeva lupahakemus

Atomivoimalaitos ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukaista

Ilmoituksessaan Fennovoima OY:n uuden atomivoimalaitoksen rakentamista koskevan lupahakemuksen vireilläolosta TEM viittaa valtioneuvoston periaatepäätökseen siitä, että atomivoimalaitoksen rakentaminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Päätös tästä tehtiin 6.5.2010 (M4 2010 vp). Eduskunta päätti 1.7.2010, että periaatepäätös jää voimaan. Valtioneuvosto teki täydentävän periaatepäätöksen 18.9.2014 (M6 2014 vp), ja eduskunta päätti 5.12.2014, että periaatepäätös jää voimaan.

Molemmat päätökset on tehty kansaa kuulematta ja laajaa puolueetonta kansalaiskeskustelua käymättä. Demokratia on, maassa joka on ulkomaillakin arvostettu pohjoismaisena avoimena ja kansalaisten etuja ajavana maana, täysin sivuutettu. Suomen maine on perusteellisesti tahrittu ja kansalaisten usko poliittiseen järjestelmään on saanut erittäin kohtalokkaan iskun. Varsinkin nuorten keskuudessa katkeruus kasvaa uhkaavalla tavalla. Monet kansalaiset ovat heränneet ymmärtämään, että tässä ajetaan aivan muita intressejä kuin kansalaisten etuja.

Atomivoima ei ole kansantalouden kokonaisnäkökulman kannalta kannattavaa. Parhaimpana esimerkkinä toimivat OL 3:n räjähdysmäisesti kasvavat kustannukset, joista käydään kamppailua Kansainvälisessä välitystuomioistuimessa. Lopullinen lasku ei ole vielä tiedossa, ja Ranskan valtion omistamat yritykset Areva ja EDF eivät suostu maksumiehiksi. OL 3 on maailman kymmenen kalleimman rakennusprojektin joukossa. Loppupäässä Ranskan ja Suomen kansalaiset joutuvat maksumiehiksi, tavalla tai toisella.

Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista ei ole myöskään se, että OL 3 on rakennettu pääasiallisesti ulkomaisin voimin. Kun hakemus aikoinaan jätettiin, suomalaisille luvattiin runsaasti työpaikkoja. Lupaukset eivät toteutuneet. Lisäksi lukuisia eri kieliä edustavien ulkomaisten työläisten väliset kommunikointivaikeudet ovat suoranainen riskitekijä projektille. Jo tässä vaiheessa on tiedossa, että Fennovoiman atomivoimala-hankkeessa venäläiset yritykset ovat projektin päärooleissa; pääurakoitsija on Titan- 2, laiteurakoitsija on RAOS Project. Titan-2:n lisäksi Pyhäjoen ydinvoimahankkeessa toimii kolme muuta pähankkijaa, Gidropress, Atomenergomash ja Atomproekt. Kaikki kolme ovat Rosatomin tytäryhtiöitä. Eihän tämä voi olla Suomen yhteiskunnan kokonaisedun mukaista?

Suomen yhteiskunnan kokonaisedujen mukaista ei ole sekään, että Fennovoiman atomivoimalan pääurakoitsijan Titan-2:n taustalta löytyy epäilyjä johtajien väärinkäytöksistä, tiivis suhdeverkosto joka ulottuu Kremliin asti, tai että Titan-2-yhtiöllä on ollut vaikeuksia

maksujen kanssa, että Sosnovy Borin kahden atomivoimalan työmailla on ollut useita viivästyksiä, ja että siellä on tehty useita rikkeitä jne.

Sen sijaan yhteiskunnan kokonaisedun mukaista olisi energiapolitiikka, joka rakentuisi uusiutuvalle energialle, joka loisi monin verroin enemmän työpaikkoja ja vieläpä tasaisesti koko Suomessa.

Yhteiskunnan kokonaisedun vastaista ovat myös atomivoiman tuomat onnettomuusriskit. Siitä ovat varsinkin Ruotsin pohjoiset kunnat ja kaupungit ilmoittaneet Suomen päättäjille huolensa. Näiden huolien ottaminen vakavasti kuuluu myös pienen valtion yhteiskunnan kokonaisetujen puolustamiseen, puhumattakaan oman kansan kokonaiseduista atomivoimalaonnettomuuden sattuessa. Atomivoimalaonnettomuus on yhteiskunnan kokonaisetujen kannalta otettava huomioon. Sen kustannuksia maksaa sekä rahalla että terveydellä vielä moni sukupolvi meidän jälkeen.

Eräs yhteiskunnan kokonaisedun kannalta oleva ratkaiseva tekijä on, että päätöstä tehdessään kaikki päätöksestä vastuulliset henkilöt ovat täysin tietoisia projektin kokonaiskustannuksista. Tämä on täysin mahdotonta Fennovoiman hankkeen kohdalla. Helsingin Sanomien mukaan 21.12.2013

"Fennovoiman mukaan venäläinen laitetoimittaja Rosatom vastaa kokonaan siitä, että hankkeelle löytyy 75 prosentin suuruinen ulkopuolinen rahoitus. Voimalan kauppahintaa ei kerrota."

Entä jos venäläisten rahat loppuvat kesken kuten ranskalaisten rahat OL 3:n kohdalla? Yhteiskunnan kokonaisedut eivät täyty jos projekti myöhästyy lähes kymmenen vuotta kuten OL 3:n kohdalla.

Hankkeen lopullinen hinta ei ole ollut sähkölaitosten ja kunnallisten sähkösuuskuntien tiedossa heidän tehdessä päätöstä osallisuudesta Fennovoiman hankkeeseen. Julkisesti näkyvistä pöytäkirjoista käy ilmi, että kunnille ei ole kerrottu päätöksen keskeisiä riskejä ja sijoitustietoja. Esimerkiksi Turussa tai muissa kunnissa ei kerrottu takuuhinnan päättymisestä 12 vuoden jälkeen. Oulussa ei kerrottu 75 % vieraan pääoman sijoituksesta. Tämä perustuu suurelta osin Fennovoiman tiukkaan salassapitopolitiikkaan, jolla on manipuloitu liiketoimintaa ymmärtämättömien kuntien päätöksen tekoa. Tämä on täysin yhteiskunnan kokonaisetujen vastaista.

Osassa tapauksista sähköyhtiöiden johtajat ovat saaneet hallituspaikkoja Fennovoimassa, VSF:ssä tai VSF:n paikallissähköyhtiöiden väliyhtiöissä. Fennovoiman (Viite 2 Oulun Energia 16.6.2014) ja todennäköisesti VSF:n osakassopimukset kuvaavat erityisesti menettelyä, joilla hallituspaikat jaetaan, ja ne ovat ilmeinen korruptoiva osa VSF:n rakenteessa. Tämä malli on ilmeisesti otettu Rosatomin tavasta toimia. Se ei suinkaan ole suomalaisen yhteiskunnan kokonaisetujen mukaista toimintaa.

Atomivoiman kannattavuutta arvioi arvovaltainen Citigroupin analyysiosasto Britannian hallituksen suunnitelmien yhteydessä rakentaa 10 uutta reaktoria (Ny Teknik 13.11.09):

- Ylläpito- ja rakennuskustannukset ovat aivan liian korkeita, sähkön hinta liian alhainen jotta suunnitelmat olisivat realistisia
- Atomivoimaan liittyy viisi suurta taloudellista riskiä (suunnittelu, purkaminen, rakentamis- ja ylläpitokustannukset, alhainen energiahinta)
- Citigroup ei koskaan suosittelisi yksityiselle rahoittajalle sijoitusta atomivoimaan

On yhteiskunnan kokonaisedun kannalta surullista todeta millaisessa välipitämättömyyden ja epätietoisuuden sumussa Suomessa tehdään päätöksiä, joilla on vaikutuksia jotka ulottuvat satojen tuhansien vuosien päähän.

Korkea-aktiiviset jätteet

Kun Suomessa yksityishenkilö on rakentamassa omakotitaloa, häneltä vaaditaan seikkaperäiset piirustukset myös jätevesiratkaisuista ennen talon rakentamista. Jos atomivoimayritys sen sijaan hakee rakennuslupaa atomivoimalan rakentamiselle, yritys voi vasta vuosien jälkeen kertoa mitä tapahtuu satoja tuhansia vuosia säteilevien korkea-aktiivisten jätteiden kanssa.

Olkiluodossa Posiva rakentaa paraikaa jäteluola Loviisan ja Olkiluodon atomivoimaloiden korkea-aktiivisille jätteille. Päätökset tästä jäteluolasta tehtiin, Ruotsiin verrattuna, jonka KBS 3 järjestelmään Suomenkin jätesuunnitelma perustuu, hyvin kevyesti. Kansaa ei missään vaiheessa kuultu eikä mitään perusteellista keskustelua järjestelmästä ole käyty kansan eikä kansanedustajienkaan keskuudessa. Ruotsissa sen sijaan hyvin perusteellinen keskustelu, jossa ulkomaisiakin asiantuntijoita kuullaan, on vielä kesken.

Fennovoima ei ole vielä esittänyt minkäänlaista ratkaisua tälle ongelmalle. Fennovoima pyrkii ratkaisemaan ongelmansa sillä, että jätteet sijoitettaisiin Posivan luolaan Olkiluotoon. Elokuussa 2014 Yle uutisissa Fennovoiman ydinjätehuollon päällikkö Mia Ylä-Mella kertoi, että ”etenemme asiassa valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan ja neuvotteluja Posivan kanssa pitäisi saada ratkaisuun kesään 2016 mennessä.”

Vaihtoehtona on myös ratkaisu, jossa Fennovoima joutuu rakentamaan korkea-aktiiviselle jätteellekin oman sijoituspaikan. Pyhäjoen Hanhikivenniemellä tutkimuksilla on vuodesta 2014 lähtien selvitetty niin sanottujen matala- ja keskiaktiivisten ydinjätteiden loppusijoitusluolaston paikkoja. Korkea-aktiivisten jätteiden loppusijoittamisesta ei ole sen sijaan tehty päätöstä, mutta jos ne eivät Posivan luolaan sovi niin kyllä tuo atomivoimamyönteinen Pyhäjoki varmaan osoittautuu sopivaksi paikaksi myös korkea-aktiivisille jätteille.

On hälyttävää, että Suomessa tapa näyttää olevan, että jätteet sijoitetaan sille paikkakunnalle mistä löytyy vähiten kriittisiä ääniä, eli atomivoimalan läheisyyteen, eikä edes pyritä löytämään sellaista ratkaisua, joka ottaisi kaikki vaaratilanteet huomioon.

Vaihtoehtoista kallioperään sijoittamiselle ei ole käyty eikä käydä minkäänlaista avointa keskustelua.

Tämä ei todellakaan ole tämän päivän yhteiskunnan, eikä niiden tulevien yhteiskuntien kannalta, joita jätteet tulevat koskemaan vielä satoja tuhansia vuosia, etujen mukaista.

Uusi turvallisuuspoliittinen riski

Atomivoima sisältää myös turvallisuuspoliittisia riskejä.

Mikäli Venäjä katkaisisi kaasuhanansa, Suomi joutuisi vaikeuksiin jo kuukaudessa, julisti Kölnin yliopistossa tehty tutkimus syyskuun 2014 alussa. Noin puolet Suomen energiasta tuotetaan Venäjällä. Yhteensä ulkomailta tulee 70 prosenttia Suomessa käytettävästä energiasta.

Tuontienergiasta venäläisen energian osuus on 70 prosenttia. Määrä kuulostaa hurjalta. Vielä hurjempi Suomen energiaomavaraisuus tai tarkemmin sen puute on fossiilisten polttoaineiden osalta: öljystä ja kivihielestä yli 90 prosenttia ja maakaasusta 100 prosenttia tulee Venäjältä.

Toisin kun johtavat poliitikot väittävät atomivoima ei ole kotimainen energialähde. Uraani louhitaan ulkomailla ja polttoaine valmistetaan ulkomailla.

Newsweek-lehdessä 28.4.15 otsikolla Nuclear power is Russia's new weapon of choice arvioitiin Venäjän energiapoliittisia pyrkimyksiä.

Atomivoima-asiantuntija John Lagen toteaa artikkelissa, että *“On olemassa hälyttäviä paralleleja Euroopan yliriippuvuuden Venäjän kaasusta ja Venäjän ydinpolttoaineesta välillä”*.

Lili Bayer, arvostetun Stratforin Eurasia analyytikko puolestaan huomauttaa, että *“Venäjä käyttää “cut-price energy deals” ylläpitääkseen Euroopan riippuvuuden Venäjän energiasta. Tämä on sekä kaupallinen että poliittinen strategia.”*

Mitä tulee energiaan Suomen riippuvuus Venäjästä on hälyttävä. Suomen käytössä olevasta energiasta puolet tulee Venäjältä.

Yhteiskunnan kokonaisedun sekä turvallisuutemme kannalta on ratkaisevaa, että kaikki taloudelliset ja tekniset voimavarat suunnataan uusiutuviin, kotimaisiin energialähteisiin. Riippuvuuden edelleen lisääminen ulkomaisesta energiasta vie pohjan kaikiltainvestoinneilta, jotka voisivat vihdoinkin jälleen nostaa Suomen mainetta teknologisenä edelläkävijänä.

Espoossa 30.4.2014

Ulla Klötzer

Naiset Atomivoimaa Vastaan –liike